

Początek i koniec biegu terminu przedawnienia zobowiązań podatkowych w postępowaniu upadłościowym

Damian Dulnik*

Początek i koniec biegu terminu przedawnienia, jedynie pozornie, jest w prawie podatkowym określony precyzyjnie. Szczególnie skomplikowane jest ich określenie, jeżeli są one zależne od zdarzeń, których nie definiuje Ordynacja podatkowa. Istotnym, z punktu widzenia wierzyciela publicznoprawnego, jest określenie daty, od której ponownie bieg ten biegnie. W odniesieniu do osób prawnych przepisy prawa określają ten dzień jako dzień uprawomocnienia się postanowienia o zakończeniu postępowania upadłościowego. Problematyczne jest określenie momentu ponownego biegu terminu przedawnienia zobowiązań podatkowych upadłych osób fizycznych, które skorzystały, np. z możliwości ustalenia przez sąd upadłościowy planu spłaty. Wiele przemawia za tym, że postępowanie upadłościowe takich dłużników należy rozumieć szeroko, nie ograniczając się chociażby do art. 491¹⁴ ust. 8 Prawa upadłościowego.

Słowa kluczowe: bieg terminu przedawnienia, zobowiązanie podatkowe, upadłość
Kod klasyfikacji JEL: K34

* mgr • Krajowa Administracja Skarbowa, I Urząd Skarbowy w Opolu •
✉ damiandulnik@gmail.com • ORCID: 0009-0004-7139-0082

Ogólne przepisy dotyczące przedawnienia zobowiązań podatkowych

Bieg terminu przedawnienia zobowiązań podatkowych, jedynie pozornie, jest uregulowany w polskich przepisach prawa kompleksowo. Co do zasady, zobowiązania podatkowe przedawniają się w ciągu 5 lat. Okres ten należy liczyć od końca roku, w którym upłynął termin płatności zobowiązania. Instytucja biegu terminu przedawnienia zobowiązań podatkowych jest autonomiczna od innych tożsamych regulacji. Sytuację tę uporząd-

kowała dopiero uchwała siedmiu sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego z 3 czerwca 2019 roku (sygn. II FPS 1/19). Według niej bieg terminu przedawnienia zobowiązań podatkowych rozpoczyna się z końcem roku kalendarzowego, w którym upłynął termin zapłaty podatku. Jednocześnie przy obliczaniu 5-letniego okresu przedawnienia należy posilkować się art. 12 § 4 Ordynacji podatkowej.

Początek biegu terminu przedawnienia zobowiązań podatkowych nie jest zdarzeniem, od którego należy liczyć okres, w którym organ podatkowy może żądać zapłaty podatku (Etel et al.,

2024). Moment ten nie jest związany z wymagalnością zobowiązania podatkowego, ponieważ ta następuje wcześniej. Okres, w którym organ podatkowy może domagać się zapłaty podatku, nie jest tożsamy z przepisami Kodeksu cywilnego, odnoszącymi się do przedawnienia zobowiązań podatkowych, odmiennie niż ma to miejsce co do zobowiązań cywilnoprawnych, nie następuje bezpośrednio po wymagalności roszczenia. Organ podatkowy może domagać się zapłaty podatku, co do którego nie rozpoczął się jeszcze bieg terminu przedawnienia, a który w istocie jest już zaległością podatkową (Babiarz et al., 2024). Wskazana sytuacja będzie miała miejsce w okresie od upływu terminu zapłaty do końca danego roku kalendarzowego.

Początek biegu terminu przedawnienia zobowiązania podatkowego w przypadku ogłoszenia upadłości podatnika

Ogłoszenie upadłości dłużnika podatkowego jest zdarzeniem, które modyfikuje chwilę rozpoczęcia biegu terminu przedawnienia zobowiązań podatkowych. Zgodnie z treścią art. 70 § 3 Ordynacji podatkowej bieg terminu przedawnienia zobowiązań podatkowych przerywa ogłoszenie upadłości. Ta z kolei następuje w dniu wydania postanowienia o ogłoszeniu upadłości przez sąd (art. 52 Prawa upadłościowego). Przerwanie biegu terminu przedawnienia nie jest związane z pozostawaniem podatnika w upadłości. Ważne jest, aby stosowne postanowienie wydał sąd powszechny (zob. wyrok WSA w Gliwicach z 6 czerwca 2018 r., sygn. I SA/GI 47/18).

Wątpliwości interpretacyjne wokół art. 70 § 1 Ordynacji podatkowej, w zakresie określenia, czy bieg terminu przedawnienia zobowiązań podatkowych ma miejsce z końcem roku, w którym upłynął termin zapłaty podatku, czy już po upływie terminu płatności, miały swoje konsekwencje w orzecznictwie. W polskiej przestrzeni praw-

nej nie było jasne, czy dopuszczalne jest przerwanie biegu terminu przedawnienia zobowiązania podatkowego, przez ogłoszenie upadłości podatnika, jeżeli zdarzenie to miało miejsce przed końcem roku, w którym upłynął termin zapłaty zobowiązania. Część judykatury wskazywała, że taka sytuacja jest dopuszczalna (zob. np. wyrok WSA w Gliwicach z 16 września 2019 r., sygn. III SA/GI 585/19; wyrok NSA z 26 lutego 2019 r., sygn. I GSK 3209/18; wyrok NSA z 16 października 2018 r., sygn. I GSK 1203/16).

Spór ten stracił na znaczeniu wraz z wydaniem uchwały NSA (sygn. II FPS 1/19). Ponadto od 1 stycznia 2016 roku wprowadzono art. 70 § 3a Ordynacji podatkowej stanowiący, że w przypadku, kiedy ogłoszenie upadłości podatnika miało miejsce przed rozpoczęciem biegu terminu przedawnienia, to bieg ten rozpoczyna się dopiero od dnia następnego po uprawomocnieniu się postanowienia o zakończeniu lub umorzeniu postępowania upadłościowego.

Należy zaznaczyć, że skutek w postaci modyfikacji początku biegu terminu przedawnienia zobowiązań podatkowych jest niezależny od aktywności wierzyciela publicznoprawnego. Przerwanie bądź nierozpoczęcie biegu terminu przedawnienia (z tej podstawy) ma miejsce nawet, jeżeli nie dojdzie do zgłoszenia wierzytelności przy zastosowaniu art. 236 w zw. z art. 189 Prawa upadłościowego.

Relacja przepisów Ordynacji podatkowej i Prawa upadłościowego w zakresie początku biegu terminu przedawnienia

Przyjęcie, że przepisy Ordynacji podatkowej są wyłączne w zakresie regulowania biegu terminu przedawnienia zobowiązań podatkowych, w sposób istotny ograniczyłoby prawnie dopuszczalne metody dochodzenia zapłaty podatku przez organy podatkowe. Naczelnik urzędu skarbowego, w stosunkach prawnych, występuje w wielu rolach – np. wierzyciela należności pieniężnych.

Z tego powodu, w przypadku zainicjowania postępowania upadłościowego podatnika, może on domagać się spłaty zobowiązania, zgodnie z zasadami tego postępowania. Między innymi z uwagi na możliwość występowania organu podatkowego również w innej roli, niż tej związanej z poborem podatków, można przyjąć, że przepisy Ordynacji podatkowej nie mogą regulować kompleksowo instytucji przedawnienia (Adamus, 2018). Każde z postępowań, w których uczestnikiem może być organ podatkowy, a które nie są regulowane przez ustawy podatkowe, może w sposób odmienny normować tożsame z prawem podatkowym instytucje prawne. Wskazana sytuacja odnosi się do biegu terminu przedawnienia, który jest odmiennie uregulowany w Ordynacji podatkowej i prawie cywilnym. Aktualne pozostaje orzeczenie NSA z 7 grudnia 2005 roku (sygn. I FSK 752/05), wskazujące, że przepisy regulujące postępowanie upadłościowe są *lex specialis* w odniesieniu do przepisów Ordynacji podatkowej. Z tego powodu, w toku postępowania upadłościowego, możliwość przedawnienia zobowiązania będzie regulowana nie przez Ordynację podatkową, a właśnie przez Prawo upadłościowe.

Zobowiązanie podatkowe jest wierzytelnością w rozumieniu Prawa upadłościowego. Z tego powodu organ podatkowy może dochodzić spłaty w tym trybie. Mało tego, postępowanie upadłościowe, jeżeli ma miejsce, jest jedyną drogą do uzyskania spłat przez wierzyciela publicznoprawnego (Adamus, 2018). Uprawnienie do zgłaszania wierzytelności przez naczelników urzędów skarbowych ma swoje normatywne oparcie m.in. w art. 28 ust. 1 pkt 3 ustawy o KAS.

Organ podatkowy, uczestniczący w postępowaniu upadłościowym podatnika, jest traktowany na równi z innymi wierzycielami. Z tego powodu, co do zgłaszanych przez niego wierzytelności, zastosowanie powinny mieć w pierwszej kolejności przepisy Prawa upadłościowego, a nie Ordynacji podatkowej.

W przypadku procesowej aktywności organu podatkowego, polegającej na zgłoszeniu wierzytelności podatkowych, bieg terminu przedawnienia ulegnie przerwaniu. Sytuacja ta jest abs-

trakcyjna w odniesieniu do przepisów Ordynacji podatkowej, ponieważ umożliwia modyfikację początku biegu terminu przedawnienia tam, gdzie zakazuje tego Ordynacja podatkowa. Powyższe jest konsekwencją tego, że w postępowaniu upadłościowym uczestniczą wierzytelności. Te z kolei są określane przez prawo cywilne (Nazaruk, 2024), którego częścią jest prawo upadłościowe (Witosz, 2021). Z uwagi na to, że przepisy Ordynacji podatkowej tego pojęcia nie definiują, nie mogą one mieć tutaj zastosowania.

Art. 120 § 1 Kodeksu cywilnego stanowi, że bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się wraz z wymagalnością zobowiązania. Z kolei bieg terminu przedawnienia zobowiązań podatkowych jest określony w zupełnie odmienny sposób. Przepisy nie definiują wprost pojęcia wymagalności. Należy jednak przyjąć, że jest to stan, w którym wierzyciel może żądać zaspokojenia (Nazaruk et al., 2024). Ma to miejsce niewątpliwie po upływie terminu płatności świadczenia.

Z uwagi na to, że zobowiązanie podatkowe jest jednocześnie wierzytelnością uczestniczącą w postępowaniu upadłościowym, zastosowanie będzie miał do niego art. 239a Prawa upadłościowego wskazujący, że bieg terminu przedawnienia zobowiązania przerywa zgłoszenie wierzytelności. Tym samym aktywność wierzyciela publicznoprawnego (w postaci zgłoszenia wierzytelności) pozwala na ponowne przerwanie biegu terminu przedawnienia, w innym momencie niż normuje to Ordynacja podatkowa. Ordynacja podatkowa umożliwia przerwanie biegu terminu przedawnienia dopiero, jeżeli ogłoszenie upadłości miało miejsce w roku następnym, w którym upłynął termin zapłaty podatku. Prawo upadłościowe przewiduje z kolei możliwość przerwania biegu terminu przedawnienia już po upływie terminu zapłaty.

W przypadku przerwania biegu terminu przedawnienia zobowiązania podatkowego, które następnie będzie zgłoszone do postępowania upadłościowego podatnika, będzie to miało miejsce dwukrotnie. Pierwszy raz na podstawie art. 70 § 3 Ordynacji podatkowej. Następnie na podstawie art. 239a Prawa upadłościowego (lub art. 123 § 1

pkt 1 Kodeksu cywilnego – jeżeli wniosek o ogłoszenie upadłości był złożony przed 24 marca 2020 roku). Z kolei w odniesieniu do zobowiązań, co do których bieg terminu przedawnienia, według Ordynacji podatkowej, nie rozpoczął się w chwili ogłoszenia upadłości, bieg terminu przedawnienia będzie rozpoczynał się w dniu, który wskazuje art. 239a Prawa upadłościowego. W tym wypadku skutek zastosowania normy Prawa upadłościowego będzie tożsamy z treścią przepisów Ordynacji podatkowej. Bieg rozpocznie się w następnym dniu po zakończeniu postępowania upadłościowego. Nie ma tu znaczenia, czy bieg ten będzie biegł ponownie (z uwagi na jego przerwanie na podstawie art. 239a Prawa upadłościowego) czy pierwotnie (z uwagi na przesunięcie początku biegu terminu przedawnienia na podstawie art. 70 § 3a Ordynacji podatkowej). Powyższe wynika z tożsameskiego brzmienia norm.

Możliwość wielokrotnego przerywania biegu terminu przedawnienia zobowiązań podatkowych, zgłoszonych do postępowania upadłościowego, jest uzasadniona z uwagi na fakt, że przepisy Ordynacji podatkowej, w czasie kiedy trwa postępowanie upadłościowe, są wypierane przez Prawo upadłościowe. Z kolei na potrzeby postępowania upadłościowego koniecznym jest, aby bieg terminu przedawnienia został przerwany (i był obliczany) na podstawie przepisów regulujących to postępowanie. Według Jedlińskiego „istotą przerywania biegu terminu przedawnienia jest po pierwsze to, że termin przedawnienia przestaje upływać z chwilą zaistnienia okoliczności powodującej przerwę i nie biegnie przez cały czas jej trwania” (Nazaruk et al., 2024). Zasada ta, w stosunku do biegu terminu przedawnienia zobowiązań podatkowych, zgłoszonych do postępowania upadłościowego, doznaje pewnego wyłomu.

Przerwany bieg terminu przedawnienia, na gruncie Ordynacji podatkowej, z uwagi na ogłoszenie upadłości podatnika, nie biegnie – ale tylko na gruncie stosunków regulowanych tą ustawą. Postępowanie upadłościowe tworzy swego rodzaju nowy stosunek prawny pomiędzy organem podatkowym a podatnikiem (sprowadzając

ich rolę procesową do wierzyciela i dłużnika). Od dnia ogłoszenia upadłości organ podatkowy nie będzie już domagał się pełnej zapłaty przeterminowanego podatku. Będzie mógł domagać się jednak spłaty swojej wierzytelności, mającej źródło w stosunku publicznoprawnym, a spłata ta będzie miała, co do zasady, jedynie wymiar częściowy. Z uwagi na fakt, że Ordynacja podatkowa i Prawo upadłościowe są ustawami mającymi zupełnie inne cele normatywne, koniecznym jest rozgraniczenie przepisów regulujących byt zobowiązań. Dniem granicznym w tym wypadku jest dzień zgłoszenia wierzytelności. Od tej chwili przepisy Ordynacji podatkowej przestają mieć znaczenie, a uregulowany w niej bieg terminu przedawnienia zobowiązania podatkowego nie przystaje już do realiów postępowania upadłościowego. Potrzeby normatywne procesu cywilnego wykraczają poza normy Ordynacji podatkowej.

Racjonalność ustawodawcza, cele postępowania upadłościowego i wyłączność tego trybu w zakresie możliwości dochodzenia spłat uzasadniają wniosek, że wierzytelność publicznoprawna nie powinna przedawniać się, jako zobowiązanie podatkowe, na podstawie przepisów Ordynacji podatkowej, w toku postępowania upadłościowego. Przepisy jednoznacznie wskazują, że w czasie kiedy ono trwa, zobowiązanie nie ulega przedawnieniu. Jest to konsekwencja uprawnienia organu podatkowego do żądania zaspokojenia z masy upadłościowej. Zobowiązanie w tym momencie nie może przedawnić się na podstawie jednego aktu i jednocześnie nie przedawniać się na podstawie innej ustawy.

Przyjęcie, że zobowiązanie podatkowe pozostaje zawsze pod reżimem przepisów Ordynacji podatkowej, stwarzałoby wiele problemów proceduralnych w prowadzonym postępowaniu upadłościowym. Postępowania upadłościowe z reguły trwają wiele lat, a co za tym idzie, istniałaby możliwość przedawnienia zobowiązania wierzyciela – przy czym wierzyciel ten nie miałby prawnej możliwości temu zapobiec. Sytuacja taka powodowałaby konieczność ciągłej korekty listy wierzytelności, a co za tym idzie, wydłużałaby postępowanie i generowała koszty.

Koniec biegu terminu przedawnienia zobowiązań podatkowych uczestniczących w postępowaniu upadłościowym

Zakończenie biegu terminu przedawnienia zobowiązań podatkowych jest nierozdzielnie związane z ponownym jego rozpoczęciem. W momencie prawomocnego zakończenia postępowania upadłościowego bieg terminu przedawnienia powraca pod reżim Ordynacji podatkowej (Witosz, 2017). Tym samym zastosowanie będzie miał art. 70 § 1 Ordynacji podatkowej, z tym że początek biegu terminu przedawnienia nie będzie wyznaczony przez termin zapłaty podatku.

O ile moment rozpoczęcia biegu terminu przedawnienia jest obecnie doprecyzowany przez orzecznictwo, o tyle określenie chwili, kiedy bieg ten ponownie się rozpoczyna, może stwarzać wątpliwości – w zależności, czy przepisy będą interpretowane z uwzględnieniem interesów dłużnika lub wierzyciela.

Ponowny bieg terminu przedawnienia zobowiązań podatkowych

Zdarzeniem powodującym ponowny bieg terminu przedawnienia zobowiązań podatkowych uczestniczących w postępowaniu upadłościowym jest uprawomocnienie się postanowienia o zakończeniu postępowania lub umorzeniu postępowania upadłościowego. Z kolei art. 124 § 2 Kodeksu cywilnego wskazuje, że ponowny bieg terminu przedawnienia następuje wraz z zakończeniem postępowania.

Przypadki umorzenia postępowania upadłościowego, co do zasady, są jednoznacznie określone w przepisach prawa. Zgodnie z treścią art. 361 ust. 1 Prawa upadłościowego umorzenie postępowania upadłościowego jest dopuszczalne w przypadku jeżeli:

- a) majątek pozostały po wyłączeniu z niego przedmiotów majątkowych dłużnika obciążonych

zobowiązań hipoteką, zastawem, zastawem rejestrowym, zastawem skarbowym lub hipoteką morską, nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania,

- b) wierzyciele zobowiązani uchwałą zgromadzenia wierzycieli albo postanowieniem sędziego-komisarza nie złożyli w wyznaczonym terminie zaliczki na koszty postępowania, a brak jest płynnych funduszy na te koszty,
- c) wszyscy wierzyciele, którzy zgłosili swoje wierzytelności, żądają umorzenia postępowania, a upadły wyraził na to zgodę.

Wskazane wyżej okoliczności stanu faktycznego zobowiązują sąd upadłościowy do wydania postanowienia o umorzeniu postępowania (Witosz et al., 2021). Postanowienie, o którym mowa w art. 361 Prawa upadłościowego, odnosi się jedynie do właściwego postępowania upadłościowego (Witosz et al., 2021). Postanowienie takie jest zaskarżalne zażaleniem, które przysługuje syndykowi, wierzycielowi i dłużnikowi (art. 362 ust. 1 Prawa upadłościowego). Postanowienie takie powinno jednak stanowić wyjątek, ponieważ sąd upadłościowy już w postępowaniu poprzedzającym ogłoszenie upadłości bada, czy dłużnik posiada majątek pozwalający na przeprowadzenie tej procedury. W przypadku jego braku wniosek powinien podlegać oddaleniu na podstawie art. 13 ust. 1 Prawa upadłościowego (Jakubicki, Zedler, 2011).

Prawo upadłościowe identyfikuje również sytuacje wykraczające poza art. 361 Prawa upadłościowego, a których zaistnienie może skutkować umorzeniem postępowania upadłościowego (Jakubicki, Zedler, 2011). Torbus wskazuje, że „w literaturze dostrzega się istnienie przyczyn umorzenia postępowania, mimo że nie są wymienione w art. 361 pr. upadł. (...). W co najmniej dwóch przypadkach umorzenie będzie konieczne w oparciu o art. 355 k.p.c. w zw. z art. 229 pr. upadł.: jeżeli nie zgłosi się żaden wierzyciel, a z akt dłużnika nie wynika, że istnieją jakiegokolwiek wierzytelności wciągane na listę z urzędu; w razie prawomocnej odmowy uznania na liście wierzytel-

ności wszystkich zgłoszonych wierzytelności, przy braku wierzytelności podlegających uznaniu z urzędu” (Witosz et al., 2021).

Możliwość umorzenia postępowania upadłościowego, prowadzonego w stosunku do osoby fizycznej, przewiduje art. 491¹⁰ Prawa upadłościowego. Przepis ten wskazuje, że co do zasady jest to obligatoryjne na wniosek upadłego (ust. 1). Ponadto sąd umorzy postępowanie, jeżeli upadły nie wskaże lub nie wyda syndykowi całego majątku, niezbędnych dokumentów lub w inny sposób nie wykonuje ciążyących na nim obowiązków (ust. 2), lub zostanie ujawnione, że dane podane przez dłużnika we wniosku o ogłoszenie upadłości są niezgodne z prawdą lub niepełne (ust. 2a). Sąd w powyższych przypadkach wyda postanowienie, na które przysługuje zażalenie (art. 491¹⁰ ust. 4 Prawa upadłościowego).

Warto zwrócić uwagę, że ponowny bieg terminu przedawnienia zobowiązań podatkowych nie jest o tyle związany z zakończeniem postępowania upadłościowego, co z uprawomocnieniem się postanowienia o zakończeniu tego postępowania.

Postanowienie o zakończeniu postępowania upadłościowego jest orzeczeniem wyrażnie przewidzianym przez Prawo upadłościowe. Konieczność jego wydania powstaje, np. z wykonaniem ostatecznego planu podziału lub zaspokojeniem wszystkich wierzycieli (art. 368 ust. 1 i 2 Prawa upadłościowego). Wówczas dalsze trwanie postępowania upadłościowego nie ma sensu. W tym wypadku nie istnieje już majątek dłużnika, który można by przeznaczyć na spłaty wierzycieli, lub brak jest wierzycieli, których wierzytelności należałoby uregulować. W takiej sytuacji cele postępowania zostały zrealizowane i nie ma możliwości podejmowania dalszych czynności z udziałem upadłego.

Odnosząc się jednak do postępowań upadłościowych, prowadzonych wobec osób fizycznych, moment zakończenia postępowania upadłościowego nie jest już tak uchwytny i jednoznaczny.

Oczywiście, w przypadku prowadzonego postępowania na podstawie art. 491¹ ust. 2 Prawa upadłościowego, przy zastosowaniu art. 491¹ ust. 4

Prawa upadłościowego sąd postanowieniem stwierdza zakończenie postępowania upadłościowego. Wówczas upadły ma możliwość, w terminie 30 dni, na złożenie wniosku o ustalenie planu spłaty (art. 369 Prawa upadłościowego). Z kolei w przypadku postępowania upadłościowego, prowadzonego w trybie uproszczonym, sąd nie wydaje postanowienia o zakończeniu postępowania upadłościowego. Postępowanie to kończy się z m.in. z wydaniem planu spłaty (art. 491¹⁴ ust. 8 Prawa upadłościowego).

Dokonując literalnej wykładni art. 491¹⁴ ust. 8 Prawa upadłościowego, można dojść do przekonania, że ponowny bieg terminu przedawnienia zobowiązań podatkowych, uczestniczących w postępowaniu upadłościowym podatnika, będzie miał miejsce od następnego dnia po uprawomocnieniu się postanowienia o ustaleniu planu spłaty. Wówczas bieg ten będzie w czasie, kiedy realizowany jest plan spłaty. Należy zwrócić uwagę na fakt, że bieg terminu przedawnienia zobowiązania podatkowego będzie wówczas wynosił 5 lat (art. 70 § 1 w zw. z art. 70 § 3 Ordynacji podatkowej), a plan spłaty może zostać ustalony na maksymalnie lat 7 – art. 491¹⁵ ust. 1a Prawa upadłościowego. Taka sytuacja stwarzałaby możliwość przedawnienia zobowiązania podatkowego, które jest regulowane w ramach planu spłaty. Dodatkowo należy zwrócić uwagę, że wierzyciel, w czasie wykonywania planu spłaty, nie ma prawnej możliwości zmodyfikowania biegu terminu przedawnienia takiego zobowiązania przez zastosowanie np. środka egzekucyjnego (art. 491¹⁵ ust. 6 Prawa upadłościowego).

Z tego powodu należy rozważyć, czy art. 70 § 3 Ordynacji podatkowej i art. 239a Prawa upadłościowego uzależnia ponowne rozpoczęcie biegu terminu przedawnienia zobowiązań od uprawomocnienia się chociażby planu spłaty. Wówczas zakończenie postępowania byłoby związane jedynie z utratą umocowania syndyka, z jednoczesnym oddaniem zarządu nad majątkiem dłużnikowi (Mrówczyński, 2019). Nie byłoby związane z zakończeniem fazy oddłużeniowej, która dopiero faktycznie rozpoczyna się wraz z uprawomocnieniem się planu spłaty. Z kolei faza oddłużeniowa

kończy się z wykonaniem planu spłaty – co sąd upadłościowy stwierdza poprzez wydanie postanowienia, o którym mowa w art. 491²¹ Prawa upadłościowego lub art. 370f Prawa upadłościowego.

Można odnieść wrażenie, że zakończenie postępowania, o którym mowa w art. 491¹⁴ ust. 8 Prawa upadłościowego, cechuje się pewnym formalizmem. Następuje ono obecnie *ex lege*, niezależnie od uprawomocnienia się postanowienia w tym przedmiocie. Zakończenie postępowania upadłościowego jest w tym przypadku związane z koniecznością oddania zarządu nad majątkiem upadłego, który przecież musi wykonać ciężące na nim obowiązki, wynikające z ustalonego planu spłaty. W tym celu musi on dysponować swoim majątkiem. Pozostaje on jednak nadal pod kontrolą syndyka, wierzycieli i sądu upadłościowego. Przepisy Prawa upadłościowego, niezależnie od tego, czy postępowanie konsumenckie toczy się na podstawie przepisów ogólnych czy przepisów o postępowaniu uproszczonym, nadal traktuje dłużnika jako „upadłego” (np. art. od art. 491¹⁸ do art. 491²⁰). Tym samym, mimo formalnego zakończenia postępowania, jego uczestnicy nadal pozostają w dotychczasowych rolach procesowych. Taka sytuacja sugeruje, że postępowanie upadłościowe (w szerokim ujęciu) nadal trwa i kończy się faktycznie w innym momencie, niż wskazywałby na to art. 491¹⁴ ust. 8 Prawa upadłościowego (oraz art. 368 Prawa upadłościowego w przypadku postępowania prowadzonego na zasadach ogólnych) (Mrówczyński, 2019).

Dokonując wykładni językowej art. 491¹⁴ ust. 8 Prawa upadłościowego w zw. z art. 70 § 3 Ordynacji podatkowej (lub art. 239a Prawa upadłościowego), nie otrzymujemy treści normy prawnej, która nie budziłaby żadnych wątpliwości. Jak już wspomniano wcześniej, rozpoczęcie biegu terminu przedawnienia zobowiązań podatkowych, już w momencie uprawomocnienia się planu spłaty, rodziłoby ryzyko przedawnienia wierzytelności uczestniczącej w realizacji planu spłaty przed jego zakończeniem. W tym miejscu można zastanawiać się, czy ustalenie nowych terminów płatności takich zobowiązań powoduje, że nie mogą one ulec przedawnieniu – z uwagi na ich

niewymagalność. Jednak wówczas należałoby zastanowić się nad *ratio legis* art. 70 § 3 Ordynacji podatkowej (lub bardziej art. 70 § 3a Ordynacji podatkowej). W jakim celu ustawodawca przesunąłby moment rozpoczęcia biegu terminu przedawnienia zobowiązań podatkowych, przewidując możliwość ich uczestniczenia w planie spłaty, jeżeli taki skutek następowałby z mocy prawa z uwagi na zmianę terminu zapłaty? W mojej ocenie nie zachodzi tu w pełni skutek, który następuje, np. z zatwierdzeniem układu, który jest wynikiem konsensusu wierzycieli i dłużnika. Sąd zatwierdzając układ bada, czy narusza on prawo, czy jest realny do wykonania oraz czy nie narusza, w sposób rażący, interesów wierzycieli, którzy zgłosili co do niego zastrzeżenia, i czy przy jego zawieraniu został zachowany odpowiedni stosunek pomiędzy wierzytelnościami spornymi a wierzytelnościami ogólnie uprawnionymi do głosowania nad układem (art. 165 ust. 1–3 Prawa restrukturyzacyjnego). Sąd nie może przy tym zmienić propozycji układowych lub w inny sposób ingerować merytorycznie w ich treść.

Uchwała składu siedmiu sędziów SN z 22 października 2021, sygn. III CZP 78/20 wskazuje, że możliwość odroczenia terminu wykonania świadczenia, ze skutkiem na bieg terminu przedawnienia tego zobowiązania, musi być wynikiem porozumienia wierzycieli z dłużnikiem. Wówczas bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się z upływem odroczonego terminu. Można przyjąć, że do takiego kompromisu dochodzi podczas przyjmowania propozycji układowych (w toku postępowania restrukturyzacyjnego).

Wydanie planu spłaty jest poprzedzone zbieraniem stanowisk wierzycieli co do jego projektu (art. 491¹⁴ ust. 3 pkt 2 Prawa upadłościowego). Przy czym sąd ustalając jego treść nie jest tymi stanowiskami związany. Sąd upadłościowy formułuje treść postanowienia o planie spłaty na skutek oceny zgromadzonych dowodów. Z kolei oceny tej dokonuje swobodnie, w ramach niezawisłości sędziowskiej (art. 233 Kodeksu postępowania cywilnego). W tym wypadku, mimo że plan spłaty posiada cechy restrukturyzacyjne (Witosz et al., 2021), to jego ustalenie nie musi odby-

wać się z tak dużym poszanowaniem stanowisk wierzycieli, jak ma to miejsce przy zatwierdzeniu układu. Treść postanowienia o planie spłaty tworzy więc swobodnie sąd. W przypadku postanowienia o zatwierdzeniu układu, jego treść jest zasadniczo wynikiem oceny propozycji układowych. Z tego powodu nie można przyjąć, że wydanie planu spłaty powoduje, iż roszczenia nim objęte zostają odroczone na skutek porozumienia dłużnika z wierzycielami – co w efekcie powodowałoby, że bieg terminu przedawnienia biegnie na nowo po upływie odroczonego tym postanowieniem terminu.

Należy mieć na uwadze, że po ogłoszeniu upadłości może dojść do sytuacji, w której powstanie zobowiązanie podatkowe upadłego, a które to nie będzie uczestniczyło w realizacji planu spłaty. Mowa tu o tzw. zobowiązań podzielonych, o których mowa w art. 245a ust. 1 Prawa upadłościowego lub zobowiązań podatkowych, co do których upadły złożył korektę po ustaleniu planu spłaty.

Wówczas jego zgłoszenie do postępowania będzie niedopuszczalne, a co za tym idzie, bieg terminu przedawnienia rozpocznie się w dniu następnym po uprawomocnieniu się postanowienia o zakończeniu postępowania upadłościowego – interpretując literalnie przepisy Prawa upadłościowego, będzie to miało miejsce już z uprawomocnieniem się planu spłaty. W takiej sytuacji bieg terminu przedawnienia będzie biegł w czasie, kiedy wierzyciel nie będzie mógł wszcząć egzekucji co do tego zobowiązania. Nie będzie on również uprawniony do otrzymania spłat w ramach realizowanego planu spłaty. Ponadto zobowiązanie to nie będzie podlegało umorzeniu na podstawie art. 491²¹ ust. 1 Prawa upadłościowego. Z tego powodu zobowiązanie takie oczekiwałoby jedynie na przedawnienie. Wówczas postępowanie upadłościowe byłoby „zamrażarką” zobowiązań, a to nie jest zgodne z postulatem racjonalności ustawodawcy (Witosz, 2017).

Biorąc pod uwagę powyższe rozważania, można stwierdzić, że wykładnia językowa art. 491¹⁴ ust. 8 Prawa upadłościowego w zw. z art. 70 § 3 i 3a Ordynacji podatkowej (lub art. 239a Prawa upadłościowego) nie dostarcza jasnej i niebudzącej

wątpliwości treści normy prawnej. Z kolei upatrywanie postanowienia o zakończeniu postępowania upadłościowego, o którym mowa w art. 70 § 3 Ordynacji podatkowej, w postanowieniu o wykonaniu planu spłaty nie wynika wprost z przepisów Prawa upadłościowego. Z tego powodu należy odnieść się do wykładni historycznej i celowościowej.

Wykładnia historyczna odnosi się do możliwości interpretowania danej instytucji prawnej z uwzględnieniem ewolucji czasowej normy, której ona dotyczy. Z kolei wykładnia celowościowa pozwala na interpretowanie danej normy prawnej zgodnie z celem całego aktu prawnego (Koszowski, 2019, s. 207). W poprzednim kształcie przepisów wykonanie przez osobę fizyczną obowiązków wynikających z planu spłaty warunkowało zakończenie postępowania upadłościowego (Jakubicki, Zedler, 2011). Brzmienie ówczesnego art. 491¹² ust. 1 Prawa upadłościowego i naprawczego wskazywało, że po wykonaniu przez upadłego obowiązków określonych w planie spłaty wierzycieli sąd wydaje postanowienie o umorzeniu niezaspokojonych zobowiązań upadłego objętych planem spłaty oraz o zakończeniu postępowania upadłościowego. Przepis, w takim kształcie, funkcjonował do 31 grudnia 2014 roku. Regulacja ta została zastąpiona art. 491¹⁴ ust. 3 Prawa upadłościowego, który wskazywał, że uprawomocnienie się postanowienia o ustaleniu planu spłaty wierzycieli albo umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli oznacza zakończenie postępowania. W takim brzmieniu przepis obowiązywał do 24 marca 2020 roku. Przepis został zastąpiony obecnym art. 491¹⁴ ust. 8 Prawa upadłościowego, stanowiącym, że postępowanie to kończy się z wydaniem planu spłaty.

Jak można zauważyć, pierwotnie ustawodawca upatrywał zakończenie postępowania upadłościowego w wykonaniu planu spłaty. Regulacja ta wskazywała, że realizacja planu spłaty jest etapem postępowania upadłościowego.

Uwidocznienie momentu zakończenia postępowania upadłościowego w uprawomocnieniu planu spłaty, a potem w jego wydaniu nie zmienia faktu, iż nadal zasadą jest, że etap oddłużeniowy

upadłego jest częścią postępowania upadłościowego. Wskazany zabieg legislacyjny, moim zdaniem, nie zmienił wcale momentu zakończenia postępowania upadłościowego *sensu largo* – uwidocznił tylko formalne zakończenie postępowania upadłościowego, które nie jest związane z zakończeniem całej procedury, a jedynie odnosi się do czasu, kiedy uprawnionym do zarządu masą upadłościową jest syndyk. W tym czasie następuje też ustalanie składu masy upadłościowej i ustalenie predyspozycji płatniczych dłużnika. Czynności te nie kończą jednak całego postępowania. Celem postępowania upadłościowego, co do zasady, jest zaspokojenie roszczeń wierzycieli w najwyższym możliwym stopniu. Z kolei w przypadku postępowania prowadzonego wobec osób fizycznych postępowanie należy prowadzić w taki sposób, aby w pierwszej kolejności umożliwić umorzenie zaległości niewykonanych w postępowaniu upadłościowym. Umorzenie to może nastąpić po wykonaniu planu spłaty lub zamiast niego (art. 491²¹ ust. 1 i art. 491¹⁶ ust. 1 Prawa upadłościowego). W żadnym razie celem postępowania nie jest przedawnienie zobowiązań – gdzie instytucja ta nie jest tożsama z ich umorzeniem.

Z powyższego wynika, że cel postępowania upadłościowego, w postaci umorzenia zobowiązań upadłego na podstawie art. 491²¹ ust. 1 Prawa upadłościowego, które nie zostały spłacone w wykonywanym planie spłaty, będzie możliwy do urzeczywistnienia jedynie po formalnym zakończeniu postępowania, tj. po wydaniu planu spłaty. Cele postępowania można osiągnąć jedynie w jego toku (i w momencie, kiedy ono trwa). Osiągnięcie celów postępowania w sytuacji, w której postępowanie się zakończyło, byłoby irracjonalne normatywnie. Jeżeli więc w przypadku postępowania upadłościowego, prowadzonego wobec osób fizycznych, osiągnięcie celu umorzenia zobowiązań, o którym mowa w art. 2 ust. 2 Prawa upadłościowego, jest możliwe tylko po formalnym zakończeniu postępowania, to należy uznać, że postępowanie to faktycznie nie kończy się z wydaniem planu spłaty. By osiągnąć swój podstawowy cel, musi ono trwać nadal – aż do wykonania planu spłaty lub zmiany planu

spłaty poprzez umorzenie zobowiązań (art. 491¹⁹ ust. 1 Prawa upadłościowego). Tożsama sytuacja ma miejsce w przypadku warunkowego umorzenia zobowiązań. Postępowanie upadłościowe kończy się wraz z wydaniem postanowienia o warunkowym umorzeniu zobowiązań (na podstawie art. 491¹⁴ ust. 8 Prawa upadłościowego), jednak ich umorzenie następuje dopiero w terminie 5 lat od uprawomocnienia się tego postanowienia i to w przypadku jeżeli żaden z wierzycieli nie złoży w tym czasie wniosku o ustalenie planu spłaty (art. 491¹⁶ ust. 2i Prawa upadłościowego). Idąc dalej, jeżeli w takim przypadku sąd wyda postanowienie o planie spłaty, na skutek wniosku wierzyciela, to czy zakończenie postępowania nastąpi ponownie z wydaniem postanowienia o planie spłaty? Wówczas przepisy prawa dopuszczałyby wielokrotne otwieranie zamkniętych postępowań, co rodziłoby niepewność co do wymagalności zobowiązań. Nie byłoby wiadome, czy bieg terminu przedawnienia rozpoczął się od dnia wydania postanowienia o warunkowym umorzeniu zobowiązań, czy ponownie z dniem wydania postanowienia o planie spłaty. Oczywiście art. 491¹⁶ ust. 2a Prawa upadłościowego stanowi, że sąd ustalając plan spłaty w takim przypadku wcześniej uchyli postanowienie o warunkowym umorzeniu zobowiązań. Z tego wynika, że skutek zakończenia postępowania, o którym mowa w art. 491¹⁴ ust. 8 Prawa upadłościowego, a który odnosi się do postanowienia o warunkowym umorzeniu zobowiązań, przestaje istnieć. Niemniej jednak sytuacja taka powoduje stan niepewności prawnej, która uwidocznia się w tym, że wierzyciel (i dłużnik) nie mogą być w tym wypadku pewni, czy bieg terminu przedawnienia zobowiązania się rozpoczął, czy nie rozpocznie się w innym momencie. Taki stan rzeczy nie jest zgodny z konstytucyjną zasadą pewności prawa. Utożsamianie zakończenia postępowania upadłościowego w wykonaniu planu spłaty eliminuje tę lukę i powoduje, że bez żadnych wątpliwości jest określony moment, od którego ponownie biegnie bieg terminu przedawnienia zobowiązań.

Niezależnie od tego, czy ponowny bieg terminu przedawnienia zobowiązania ma miejsce

z wydaniem planu spłaty czy jego wykonaniem, konieczne jest jego uprawomocnienie.

Orzeczenie sądu powszechnego, co do zasady, staje się prawomocne, jeżeli nie przysługuje od niego środek zaskarżenia lub środek odwoławczy (art. 363 Kodeksu postępowania cywilnego). Prawomocność ma skutek wobec sądu, który je wydał, wobec stron postępowania, których dotyczy, oraz wobec innych sądów, organów i urzędów, a w wypadkach przewidzianych w ustawie wiąże również inne osoby (art. 365 Kodeksu postępowania cywilnego). Prawomocność jest cechą orzeczenia sądu, która nie odnosi się wyłącznie do orzeczeń kończących postępowanie (Piaskowska et al., 2023).

Odrębność Ordynacji podatkowej i Prawa upadłościowego w zakresie biegu terminu przedawnienia

Relacja przepisów Ordynacji podatkowej do Prawa upadłościowego cechuje się pewną indywidualnością. Różnice te zarysowują się szczególnie w unormowaniu instytucji biegu terminu przedawnienia. Zasadniczo bieg terminu przedawnienia zobowiązań podatkowych nie może zostać przerwany, np. w momencie jego wcześniejszego zawieszenia. Zasada ta może rodzić wątpliwości w toku postępowania upadłościowego, w szczególności w zakresie dopuszczalności przerwania biegu terminu przedawnienia zobowiązania podatkowego (lub dokładniej – wierzytelności), na podstawie art. 239a Prawa upadłościowego, którego bieg terminu przedawnienia został wcześniej zawieszony na podstawie Ordynacji podatkowej.

Odpowiedzialność podatkowa członka zarządu

Niejednokrotnie zdarza się, że organ podatkowy, w celu poszerzenia kręgu osób odpowiedzialnych za zobowiązanie podatkowe podatnika, orzeka

o odpowiedzialności podatkowej m.in. członków zarządu spółki kapitałowej. Wówczas, w przypadku kiedy strona takiego postępowania, będąca osobą fizyczną, ogłosi upadłość, istnieje ryzyko, że zobowiązania tego rodzaju nie dotrważą (przy zastosowaniu regulacji zawartych w Ordynacji podatkowej) do etapu spłaty w ramach ustalonego planu spłaty. Powyższe związane jest z przeszkodami natury prawnej i faktycznej.

Zobowiązanie osoby trzeciej jest akcesoryjne z zobowiązaniem podatnika. Podatnikiem w tym wypadku będzie spółka kapitałowa, która zalega z zapłatą podatku. Członek zarządu, wobec którego wydano decyzję o odpowiedzialności podatkowej podatnika, jest z nim solidarnie odpowiedzialny. Odpowiedzialność ta kształtuje się na tych samych zasadach jak solidarna odpowiedzialność uregulowana w Kodeksie cywilnym (art. 92 Ordynacji podatkowej). Tym samym organ podatkowy może dochodzić spłaty bezpośrednio od podatnika lub bezpośrednio od osoby trzeciej. Z tego powodu może więc kierować swoje roszczenia do toczącego się postępowania upadłościowego – w drodze zgłoszenia wierzytelności.

Akcesoryjność zobowiązań podatnika i osoby trzeciej oznacza, że w momencie wygaśnięcia zobowiązania podatkowego podatnika automatycznie wygasa zobowiązanie osoby trzeciej. Zgodnie z treścią art. 59 § 1 pkt 9 Ordynacji podatkowej zobowiązanie podatkowe wygasa w wyniku przedawnienia. Skutek ogłoszenia upadłości jest ściśle związany z osobą upadłego. Z tego powodu konsekwencje ogłoszenia upadłości nie powinny być rozciągane na inne podmioty niż te określone przez przepisy prawa. Wobec podatnika nie ogłoszono upadłości, tym samym bieg terminu przedawnienia jego zobowiązań nie zostanie zmodyfikowany na tej podstawie. Z kolei zgłoszenie przez organ podatkowy wierzytelności, wynikającej z wydanej na podstawie art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej decyzji, będzie powodowało przerwanie biegu terminu przedawnienia tego zobowiązania, zgodnie z art. 239a Prawa upadłościowego. Przerwa ta będzie miała jednak zastosowanie jedynie na potrzeby postępowania upadłościowego. Tym samym roszczenie to będzie uczestni-

czyło w postępowaniu upadłościowym osoby trzeciej, nawet jeżeli zobowiązanie podatnika wygaśnie na podstawie przepisów Ordynacji podatkowej (Kozakiewicz, 2023).

Sytuacja taka zmierza do ochrony wierzyciela publicznoprawnego (Kozakiewicz, 2023). Postępowanie upadłościowe osoby trzeciej będzie jedyną drogą uzyskania jakichkolwiek spłat, w związku z wydaną decyzją o odpowiedzialności podatkowej członka zarządu. Ponadto dłużnik w toku postępowania upadłościowego każdorazowo decyduje, czy zgłoszoną wierzytelność uznaje. Oświadczenie jest składane na podstawie art. 243 ust. 1 Prawa upadłościowego. W jego wyniku dłużnik nie może już skutecznie bronić się przed wykonywaniem zobowiązań w ramach ustalonego planu spłaty – nawet jeżeli, od początku, uczestniczyły one w prowadzonym postępowaniu jako przedawnione (Kozakiewicz, 2023).

Odnosząc się do zasadniczej kwestii początku biegu terminu przedawnienia zobowiązań tego typu, należy zauważyć, że co do zasady bieg ich przedawnienia rozpoczyna się od końca roku, w którym doręczono decyzję organu podatkowego o odpowiedzialności podatkowej (art. 118 § 2 Ordynacji podatkowej). Bieg ten wynosi wówczas 3 lata. Może on zostać z różnych przyczyn zmodyfikowany – m.in. poprzez ogłoszenie upadłości (art. 70 § 3 Ordynacji podatkowej). Przerwanie biegu terminu przedawnienia z tej podstawy jest niezależne od organu podatkowego. Ziszczenie się tego skutku nie wymaga żadnej aktywności wierzyciela publicznoprawnego – w przeciwieństwie do skutku wynikającego z zastosowania art. 239a Prawa upadłościowego. Zgłoszenie takiej wierzytelności do postępowania upadłościowego osoby trzeciej powoduje bezwzględne przerwanie biegu jej przedawnienia. Mało tego, uznanie wierzytelności przez upadłego i umieszczenie jej w planie spłaty powoduje obowiązek regulowania takiego zobowiązania przez dłużnika, nawet jeżeli zobowiązanie podatkowe dłużnika solidarnego się przedawniło (Kozakiewicz, 2023). Wówczas podstawą dochodzenia spłaty nie będzie już decyzja o odpowiedzialności podatkowej, która z uwagi na wygaśnięcie zobowiązania podatnika

nie wywiera już żadnych skutków prawnych. Podstawą dochodzenia spłaty będzie okoliczność uznania roszczenia przez upadłego, czego naturalną konsekwencją będzie ujęcie takiej wierzytelności w prawomocnym orzeczeniu, jakim jest plan spłaty. Z uwagi na związanie dłużnika treścią prawomocnego planu spłaty odmowa wykonania któregośkolwiek z obowiązków w nim określonych może stanowić podstawę jego uchylenia (Kozakiewicz, 2023).

Śmierć podatnika

Bieg terminu przedawnienia nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega zawieszeniu od dnia śmierci podatnika do dnia uprawomocnienia się postanowienia sądu o stwierdzeniu nabycia spadku lub zarejestrowania aktu poświadczenia dziedziczenia. Okres ten nie może trwać dłużej niż 2 lata od śmierci spadkodawcy (art. 99 Ordynacji podatkowej). Z kolei w razie śmierci przedsiębiorcy wierzyciel podatkowy może skierować do sądu wnioski o ogłoszenie jego upadłości. Uprawnienie to jest jednak ograniczone w czasie – do roku od dnia śmierci dłużnika (art. 7 prawa upadłościowego).

Można się zastanawiać, czy modyfikacja biegu terminu przedawnienia zobowiązań zmarłego przedsiębiorcy, na podstawie Ordynacji podatkowej, zachodzi automatycznie w momencie śmierci podatnika. Celem przepisu jest ochrona wierzytelności organu podatkowego, jeżeli wystąpi przeszkoda w dochodzeniu tych zaległości od spadkobierców. Z tego powodu zawieszenie biegu terminu przedawnienia, z tej podstawy, nie następuje np. w przypadku istnienia zarządu sukcesyjnego – mimo że nie wynika to z treści przepisu (np. NSA w wyroku z 25 maja 2023 roku (sygn. I FSK 139/2023)).

Na pewno art. 99 Ordynacji podatkowej nakazuje prowadzenie postępowania w sprawie stwierdzenia nabycia spadku (i legitymowania się przez spadkobiercę prawomocnym postanowieniem o stwierdzeniu nabycia spadku lub zarejestrowanym aktem poświadczenia dziedziczenia), jeżeli spadkobierca wnosi o zwrot nadpłaconego przez

spadkodawcę podatku lub wstępuje do postępowania prowadzonego w stosunku do spadkodawcy jako strona. Takie postępowanie powinien również zainicjować organ podatkowy, jeżeli nie zostało ono wcześniej wszczęte przez spadkobierców, w przypadku prowadzenia postępowania podatkowego w przedmiocie odpowiedzialności spadkobiercy za zaległości podatkowe spadkodawcy (Etel, Dowgier et al., 2024). Podobnie wskazuje orzecznictwo, np. wyrok WSA w Warszawie z 19 listopada 2020 r. (sygn. III SA/Wa 543/20).

Niezależnie od tego, czy zawieszenie biegu terminu przedawnienia następuje zawsze w chwili śmierci podatnika, czy w przypadku jednoczesnego prowadzenia postępowania w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku, będzie ono pokrywało się z terminem do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości, który w tym wypadku jest krótszy niż maksymalny termin zawieszenia. Co do zasady nie istnieje możliwość przerwania biegu terminu przedawnienia, jeżeli został on wcześniej zawieszony. Może się wydawać że w odniesieniu do zobowiązań zmarłego przedsiębiorcy taka sytuacja będzie miała miejsce. Wskazana reguła odnosi się jedynie do sytuacji, w której bieg terminu przedawnienia był zawieszony (i ma być przerwany) na podstawie przepisów podatkowych. Jak wskazano we wcześniejszej części opracowania, przepisy Prawa upadłościowego wyłącznie regulują byt wierzytelności zgłoszonej do postępowania upadłościowego. W innym wypadku wierzyciel podatkowy byłby uprawniony do zainicjowania takiego postępowania, z jednoczesnym ryzykiem, że w czasie jego trwania wszystkie zgłoszone wierzytelności mogą ulec przedawnieniu. Tym samym organ podatkowy mógłby obawiać się, czy nie utraci legitymacji strony postępowania. Przerwanie biegu terminu przedawnienia, z uwagi na zgłoszenie wierzytelności, nie odnosiłoby skutku do wierzytelności zgłaszanych przez organ podatkowy. Taka sytuacja byłaby krzywdząca i w żadnym razie niezamierzona przez ustawodawcę. Naczelnik urzędu skarbowego byłby wówczas w dużo gorszym położeniu procesowym niż inni wierzyciele, których wierzytelności korzystają z przerwania biegu z art. 239a Prawa upadłościowego.

Powyższe rozważania pozwalają więc przyjąć, że zawieszenie, o którym mowa w art. 99 Ordynacji podatkowej, nie będzie wpływało na uprawnienie wierzyciela podatkowego w zakresie zawnioskowania o ogłoszenie upadłości zmarłego przedsiębiorcy. W efekcie tych działań organ będzie mógł poszukiwać spłat w prowadzonym postępowaniu upadłościowym, nawet jeżeli nie zostanie ustalony krąg spadkobierców po podatniku.

Zobowiązania podzielone

W przypadku ogłoszenia upadłości podatnika niezrządką sytuacją jest, że w tym okresie rozliczeniowym powstało zobowiązanie podatkowe. Może ono jeszcze nie być wymagalne, jednak w części niewątpliwie podlega zgłoszeniu do postępowania upadłościowego. W tym wypadku ulega ono proporcjonalnemu podziałowi na część sprzed i po ogłoszeniu upadłości. Podział ten następuje z mocy prawa. W przypadku rozliczenia miesięcznego otrzymujemy dwie wierzytelności podatkowe, co do których inny jest ich tryb zaspokojenia i przedawnienia (Kozakiewicz, 2023).

Wierzytelność za okres sprzed ogłoszenia upadłości uczestniczy w spłacie z masy upadłościowej. Podlega ona zgłoszeniu do postępowania. Z tego powodu może dojść do przerwania jej biegu terminu przedawnienia na podstawie art. 239a Prawa upadłościowego. Skutek ten jest niezależny od faktu, że na gruncie Ordynacji podatkowej bieg terminu przedawnienia takiego zobowiązania nie rozpoczął się. Termin zapłaty podatku upływa bowiem przed końcem roku, w którym ogłoszono upadłość. Początek biegu terminu przedawnienia będzie miał miejsce od dnia następnego po uprawomocnieniu się postanowienia o zakończeniu postępowania. W odniesieniu do rozważań, na tym etapie opracowania, pobocznym jest, kiedy to zakończenie faktycznie następuje. W przypadku postępowania prowadzonego wobec osób fizycznych, po wykonaniu planu spłaty, wierzytelność taka będzie mogła co do zasady zostać umorzona. Bieg terminu przedawnienia nie rozpocznie więc swojego biegu w tym przypadku, ponieważ wierzytelność wygaśnie.

Sytuacja jest zgoła odmienna w stosunku do wierzytelności za okres po ogłoszeniu upadłości. Zobowiązania te nie mogą być zgłoszone do postępowania. Mogą więc być kosztem masy upadłościowej, zaspokajającym zgodnie z art. 230 Prawa upadłościowego. W tym wypadku nie znajdzie już zastosowania art. 239a Prawa upadłościowego, nie dojdzie więc do przerwania biegu terminu przedawnienia. Co do zasady rozpocząłby się z końcem roku, w którym upłynął termin zapłaty podatku. Z uwagi na prowadzone postępowanie upadłościowe (i brak zgłoszenia zobowiązania) zastosowanie będzie miał art. 70 § 3a Ordynacji podatkowej. Prawo upadłościowe nie będzie wypierało regulacji podatkowych – a to z uwagi na fakt, że art. 239a Prawa upadłościowego nie normuje kwestii nierozpoczęcia biegu terminu przedawnienia. Tym samym bieg ten rozpocznie się w dniu następnym po uprawomocnieniu się postanowienia o zakończeniu postępowania. Jego obliczanie będzie odbywało się przy zastosowaniu art. 70 § 1 Ordynacji podatkowej stanowiącego, że zobowiązanie podatkowe przedawnia się po 5 latach.

Jak już akcentowano wcześniej, przyjęcie, że zakończenie postępowania upadłościowego następuje w momencie wydania planu spłaty, może powodować ryzyko przedawnienia zobowiązań tego typu. Okres ich przedawnienia jest krótszy niż maksymalny okres spłaty. Warto zwrócić uwagę na fakt, że takie zobowiązania nie mogą zostać umorzone po wykonaniu planu spłaty. Oczekiwałyby więc jedynie na wygaśnięcie wskutek przedawnienia. Wydaje się, że cel art. 245a Prawa upadłościowego jest inny, a ustawodawca, nakazując upadłemu rozliczenie się również z zobowiązań za okres, w którym ogłoszono upadłość, nie miał zamiaru ich przedawniać zbyt szybko. Tym bardziej, że za nieuregulowane zobowiązania, będące zobowiązaniami masy upadłościowej, odpowiada upadły. Rozpoczęcie biegu terminu przedawnienia, w czasie kiedy wierzyciel nie może takich zobowiązań egzekwować, istotnie ogranicza tę odpowiedzialność – praktycznie ją eliminując, czyniąc ten przepis pozornym. Z tego powodu rozpoczęcie biegu terminu przedawnie-

nia zobowiązań tego typu powinno mieć miejsce w momencie, kiedy dłużnik nie jest już zobowiązany do wykonywania planu spłaty.

Zobowiązania nieujawnione przez upadłego podatnika

W momencie wydania planu spłaty dłużnik odzyskuje zarząd nad swoim majątkiem. Z tego powodu może on składać korekty deklaracji podatkowych, niezależnie od tego, czy zobowiązania te są już stwierdzone w planie spłaty. W przypadku, kiedy jest to korekta zwiększająca zobowiązanie podatkowe, powstaje pytanie, czy niezaspokojona nadwyżka zgłoszonego zobowiązania podlega umorzeniu zgodnie z art. 491²¹ ust. 1 Prawa upadłościowego – jako zobowiązanie powstałe przed ogłoszeniem upadłości, ale niezgłoszone do postępowania.

Podatek wykazany w deklaracji jest podatkiem do zapłaty (art. 21 § 2 Ordynacji podatkowej). Domniemanie to wskazuje, że organ podatkowy nie ma prawnej możliwości kwestionowania wysokości należnego podatku, który jest wykazany przez podatnika w deklaracji. Zasada ta doznaje wyłomu, jeżeli organ podatkowy przeprowadzi postępowanie podatkowe, którego wynikiem będzie decyzja określająca podatek w innej wysokości (art. 21 § 3 Ordynacji podatkowej).

Z tego powodu wierzyciel podatkowy, w momencie zgłoszenia wierzytelności, musi bazować na deklaracji złożonej przez podatnika. Wskazany podatek jest przez niego zgłaszany do postępowania upadłościowego, jako przysługująca wierzytelność. Jeżeli jednak dłużnik złoży później korektę takiej deklaracji (np. po uprawomocnieniu się planu spłaty), to organ podatkowy będzie mógł bez przeszkód dochodzić takiego zobowiązania w drodze egzekucji administracyjnej. Kwota podatku do zapłaty, ponad kwotę zgłoszoną do postępowania, będzie zobowiązaniem, o którym mowa w art. 491²¹ ust. 2 Prawa upadłościowego, które nie zostało umyślnie ujawnione przez dłużnika (zob. wyrok NSA z 28 września 2021 roku, sygn. II FSK 695/21).

Egzekucja takiego zobowiązania, w czasie wykonywania planu spłaty, nie będzie jednak swobodna dla organu podatkowego. Majątek dłużnika nadal będzie odczuwał skutki postępowania upadłościowego, ponieważ upadły będzie zmuszony do ponoszenia ciężaru realizacji planu spłaty. Z tego powodu część majątku dłużnika będzie przeznaczana na ten cel, a co za tym idzie, może ona nie być uchwytna dla wierzyciela. Wierzyciel publicznoprawny będzie zmuszony do ograniczenia prowadzonej egzekucji, w takim stopniu żeby nie zniweczyła ona możliwości wykonania planu spłaty – wszak jego realizacja jest w jego interesie, ponieważ część skorygowanego podatku jest objęta ustalonymi spłatami.

Jeżeli bieg terminu przedawnienia rozpocząłby się od uprawomocnienia planu spłaty, to skorygowane zobowiązanie mogłoby się przedawnić przed zakończeniem wykonywania planu spłaty. Jeżeli przyjąć, że bieg terminu przedawnienia zobowiązań rozpoczyna się po wykonaniu planu spłaty, to wprawdzie wierzyciel podatkowy mógłby egzekwować taką wierzytelność już przed rozpoczęciem tego biegu (a w czasie wykonywania planu spłaty), przy czym sytuacja taka jest normatywnie dopuszczalna. Wynika to z faktu, że organ podatkowy jest uprawniony do wystawienia tytułu wykonawczego po doręczeniu upomnienia do zapłaty podatku. Czynności te może podjąć po upływie terminu zapłaty podatku, nawet przed rozpoczęciem biegu terminu przedawnienia, który rozpoczyna się z końcem roku.

W czasie wykonywania planu spłaty egzekucja zobowiązań tego typu nie jest pełna – choć w teorii może być skierowana do całego majątku dłużnika. Ogranicza ją obciążenie majątku dłużnika realizacją planu spłaty. Z tego powodu uzasadnionym jest, aby termin przedawnienia w tym czasie nie biegł. Powinien on być aktywny, kiedy wierzyciel będzie mógł skierować egzekucję do majątku dłużnika, który nie będzie już obciążony realizacją planu spłaty. Wówczas przymusowe egzekwowanie należności podatkowej będzie ograniczone w czasie, ponieważ nie będą już istniały przeszkody natury prawnej i faktycznej w jego dochodzeniu.

Wnioski

Wierzytelności organu podatkowego nie tracą swojego skarbowego charakteru w momencie wszczęcia postępowania upadłościowego. Postępowanie to, w czasie kiedy trwa, jest jednak wyłączną drogą do uzyskania jakichkolwiek spłat przez wierzyciela publicznoprawnego. Z tego powodu byt tych zobowiązań jest określany przez przepisy regulujące jego tok.

W zależności od tego, czy przepisy Ordynacji podatkowej i Prawa upadłościowego będą interpretowane z uwzględnieniem interesu wierzyciela bądź dłużnika, inaczej można określić moment, od którego ponownie będzie biegł bieg terminu przedawnienia zobowiązań podatkowych. Ważne jest, aby dokonana wykładnia przepisów nie prowadziła do absurdu oraz (co najważniejsze) uwzględniała potrzeby wszystkich uczestników postępowania.

W interesie dłużnika jest, aby bieg terminu przedawnienia zobowiązań rozpoczął się w czasie, kiedy Prawo upadłościowe jeszcze nie przestało oddziaływać na jego stosunki z wierzycielami. Komfortową dla niego sytuacją jest, gdy ten bieg rozpoczyna się w czasie, kiedy wierzyciele będą mieli utrudnione dochodzenie spłaty swoich należności – nawet tych funkcjonujących poza planem spłaty, tj. tych, które w postępowaniu faktycznie nie uczestniczą. Z kolei w interesie wierzyciela jest uniknięcie przedawnienia wierzytelności.

Przyjęcie, że ponowny bieg terminu przedawnienia zobowiązań rozpoczyna się od zakończenia postępowania upadłościowego, które następuje w momencie wykonania planu spłaty, nie wynika literalnie z przepisów Prawa upadłościowego. Jednak zarówno treść art. 70 § 3 i 3a Ordynacji podatkowej, jak i art. 239a Prawa upadłościowego nie stoją na przeszkodzie w przyjęciu, że omawiane regulacje odnoszą się do postępowania rozumianego szeroko – obejmując swoim zakresem okres od ogłoszenia upadłości do uprawomocnienia się postanowienia o wykonaniu planu spłaty. W innym wypadku wierzyciel publicznoprawny mógłby być w gorszej pozycji procesowej niż wie-

rzyciel cywilnoprawny. Jego wierzytelności, których nie może przecież egzekwować bądź zgłosić do postępowania, ulegałyby przedawnieniu, np. wierzytelności, które powstały w okresie rozliczeniowym, w którym ogłoszono upadłość. Wówczas postępowanie upadłościowe oderwałoby się mocno od swojego podstawowego celu, jakim jest zmierzanie do obsługi zadłużenia. W tym kształcie obsługa zobowiązań odnosiłaby się jedynie do tych powstałych przed ogłoszeniem upadłości, z możliwością zwolnienia dłużnika z obsługi długu powstałego później. Taka relacja między dłużnikiem a wierzycielem byłaby nieuczciwa i niezgodna ze społeczno-gospodarczym celem postępowania upadłościowego. Ponadto wychowawczy cel planu spłaty zostałby zniweczony.

Plan spłaty powinien posiadać również funkcję wychowawczo-prewencyjną. Jego spłata powinna być pewną niedogodnością dla dłużnika, w taki sposób, aby więcej nie popadł on w spiralę zadłużenia. W jaki sposób zrealizować te cele, skoro normatywnie ustawodawca dawałby przyzwolenie na nieregulowanie nowych zobowiązań przez dłużnika? Bierność upadłego w tym zakresie nie byłaby zagrożona żadną sankcją. To właśnie funkcja wychowawcza planu spłaty przemawia za tym, że ponowny bieg przedawnienia powinien nie rozpoczynać się za wcześnie, tak aby dłużnik nie został zwolniony z obowiązku regulowania swoich zobowiązań za szybko.

Wykładnia art. 239a Prawa upadłościowego powinna prowadzić do wniosku, że skutki normy zachodzą wraz ze zgłoszeniem wierzytelności – i trwają do uprawomocnienia się postanowienia o wykonaniu planu spłaty.

Stosując ten przepis, należy mieć na uwadze, że dotyczy on zarówno przerwania (w momencie zgłoszenia wierzytelności), jak i ponownego rozpoczęcia biegu terminu przedawnienia. W przypadku biegu terminu przedawnienia zobowiązań podatkowych nie powinno dochodzić do sytuacji, że początkowy skutek (w postaci przerwania biegu) następuje na podstawie Prawa upadłościowego, a końcowy (w postaci rozpoczęcia biegu) na podstawie Ordynacji podatkowej – mimo że treściowo normy te są takie same. Przepisy Prawa

upadłościowego regulują byt zobowiązania w czasie, kiedy trwa. Z tego powodu przepisy te są właściwe do wyznaczenia momentu ponownego biegu terminu przedawnienia zobowiązań, które brały w nim udział. Z kolei przepisami właściwymi do obliczenia samego już okresu przedawnienia będą normy Ordynacji podatkowej, np. art. 70 § 1, który wskazuje, że co do zasady zobowiązania podatkowe przedawniają się z upływem 5 lat od końca roku, w którym upłynął termin zapłaty podatku (Witosz, 2017).

Wiele przemawia za tym, że w przypadku wydania planu spłaty ponowny bieg terminu przedawnienia zobowiązań, objętych skutkami postępowania upadłościowego podatnika, rozpoczyna się w dniu następnym po dniu uprawomocnienia się postanowienia o jego wykonaniu. Traktując postępowanie upadłościowe jako konglomerat mniejszych postępowań, można stwierdzić, że składa się ono z kilku etapów, a ostatnim (w przypadku osób fizycznych) jest etap oddłużeniowy (wyrok Sądu Okręgowego w Olsztynie z 31 marca 2021 r., sygn. IX Ca 1153/20). Poczynione rozważania mogą wydawać się teoretyczne – z uwagi na fakt, że po wykonaniu planu spłaty wierzyciel i tak nie będzie mógł prowadzić egzekucji zobowiązań powstałych przed ustaleniem planu spłaty (art. 491²¹ ust. 3 Prawa upadłościowego). Powyższe jest urzeczywistnieniem zamiaru ustawodawcy pełnego oddłużenia osób fizycznych – zarówno w zakresie zobowiązań powstałych przed ogłoszeniem upadłości, jak i tych powstałych później, a będących kosztem postępowania, za które już odpowiadałby upadły (Witosz et al., 2021). Finalnie odpowiedzialność, o której mowa w art. 231 ust. 2 Prawa upadłościowego, będzie mogła być egzekwowana w przypadku zakończenia postępowania upadłościowego w inny sposób niż poprzez wykonanie planu spłaty, np. wskutek jego uchylenia. W przypadku jednak wykonania planu spłaty wierzyciel publicznoprawny, w szczególności organ podatkowy, będzie mógł dochodzić spłaty w inny sposób niż poprzez egzekucję zobowiązań. Brak przedawnienia zobowiązania podatkowego, które nie było ujęte w planie spłaty, a które powstało po ogłoszeniu upadłości, będzie mogło

być zaspokojone, np. na skutek zaliczenia nadpłaconego podatku czy potrącenia chociażby należności z tytułu zwrotu kosztów procesu. Wskazana czynność organu podatkowego nie jest związana z wszczęciem egzekucji – mimo że skutkuje zmniejszeniem wierzytelności podatkowej. Z tego powodu zakaz, o którym mowa w art. 491²¹ ust. 3 i art. 370f ust. 4 Prawa upadłościowego, nie będzie miał zastosowania. Odpowiedzialność dłużnika za koszty masy upadłości będzie wynikała z faktu, że ustawodawca nie umorzył z urzędu tych zobowiązań, a jedynie wskazał, że nie mogą one być egzekwowane. W przypadku podobnych zobowiązań, innych niż publicznoprawne, również nie wygasną one z mocy prawa. Przyjmą jednak formę zobowiązań naturalnych.

Przyjęcie, że ponowny bieg terminu przedawnienia zobowiązań ma miejsce z wykonaniem planu spłaty ma również oparcie w celach postępowania upadłościowego. Ustawodawca przewiduje, że postępowanie takie, prowadzone w stosunku do osób fizycznych, powinno umożliwić umorzenie zobowiązań. Co prawda, zobowiązania powstałe po ogłoszeniu upadłości nie są objęte takim umorzeniem, są jednak objęte oddłużeniem (art. 491¹⁵ ust. 6 i art. 491²¹ ust. 3 Prawa upadłościowego). Obsługa długu nie polega przy tym na jego przedawnianiu, a do tego mogłoby dojść, jeżeli bieg terminu przedawnienia rozpoczynałby się z uprawomocnieniem planu spłaty. Skutek przedawnienia tych zobowiązań miałby miejsce

w toku postępowania upadłościowego (rozumianego szeroko).

Obsługa tych zobowiązań powinna nadal mieć miejsce – co do zasady jednak w inny sposób niż poprzez ich egzekucję. Z kolei skutek przedawnienia powinien następować po zakończeniu postępowania upadłościowego, jako naturalna konsekwencja trwania nieściągalnego zobowiązania. Wówczas nie będzie on już utożsamiany ze sposobem obsługi długu.

Można oczywiście bronić tezy, że uchylenie planu spłaty pociąga za sobą uchylenie skutku przedawnienia zobowiązań, ponieważ bieg terminu przedawnienia był obliczany na podstawie orzeczenia, które zostało wyeliminowane z obrotu. Niemniej jednak wiele przemawia za tym, że ponowny bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się w innym momencie niż – pozornie – literalnie wskazywałyby na to przepisy Prawa upadłościowego. Warto zwrócić uwagę na wyrok WSA w Warszawie z 28 sierpnia 2020 r. (sygn. III SA/Wa 2237/19), który wskazuje, że bieg terminu przedawnienia z art. 70 § 3 Ordynacji podatkowej rozpoczyna się po uprawomocnieniu się planu spłaty. Świadczy o tym literalne brzmienie art. 491¹⁴ ust. 8 Prawa upadłościowego. Orzeczenie to zostało uchylone przez NSA wyrokiem z 28 września 2021 r. (sygn. II FSK 695/21). NSA nie odniósł się jednak do interpretacji art. 491¹⁴ ust. 8 Prawa upadłościowego. Orzeczenie WSA uchylono z innej podstawy.

Bibliografia

- Adamus, R. (2018). *Karencja w spłacie układowych zobowiązań publicznoprawnych*, <https://adamusrafal.pl/karencja-w-splacie-ukladowych-zobowiazan-publicznoprawnych> (dostęp: 12.12.2024).
- Babiarz, S., Dauter, B., Gurba, W., Hauser, R., Kabat, A., Niezgódka-Medek, M., Olesińska, A., Rudowski, A. (2024). *Ordynacja podatkowa. Komentarz*, wyd. XII. Warszawa: Wolters Kluwer Polska.
- Etel, L. (red.). (2024). *Ordynacja podatkowa. Tom I. Zobowiązania podatkowe. Art. 1–119zzk. Komentarz aktualizowany*. Warszawa: Wolters Kluwer Polska.
- Jakubecki, A., Zedler, F. (2011). *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, wyd. III. Warszawa: Wolters Kluwer Polska.
- Koszowski, M. (2019). *Dwadzieścia osiem wykładów ze wstępu do prawoznawstwa*. Warszawa: Wydawnictwo CM.
- Kozakiewicz, Ł. (2023). Wierzytelności przedawnione w projekcie planu spłaty wierzycieli, *Doradca Restrukturyzacyjny*, 34(4/2023), s. 26–32.
- Mrówczyński, M. (2019). *Uczestnicy postępowania upadłościowego*. Warszawa: Wolters Kluwer Polska.
- Nazaruk, P. (red.). (2024). *Kodeks cywilny. Komentarz aktualizowany*. Warszawa: Wolters Kluwer Polska.
- Piaskowska, O.M. (red.). *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz aktualizowany*. Warszawa: Wolters Kluwer Polska.
- Witosz, A. (2017). Układ a kwestia przedawnienia, *Doradca Restrukturyzacyjny*, 10(4/2017), s. 61–67.
- Witosz, A. (red.). (2021). *Prawo upadłościowe. Komentarz*, wyd. II. Warszawa: Wolters Kluwer Polska.

Akty prawne

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2025 r. poz. 1071 ze zm.).
Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2021 r. poz. 1805 ze zm.).
Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2022 r. po. 111 ze zm.).
Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (Dz.U. z 2025 r. poz. 614 ze zm.).
Ustawa z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U. z 2024 r. poz. 1428 ze zm.).
Ustawa z dnia 30 sierpnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r. poz. 1802).
Ustawa z dnia 25 lipca 2025 r. o zmianie ustawy – Prawo restrukturyzacyjne, ustawy – Prawo upadłościowe oraz ustawy o Krajowym Rejestrze Zadłużonych (Dz.U. z 2025 r. poz. 1085).

Orzeczenia

Uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2021, sygn. akt III CZP 78/20.

Uchwała 7 sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 3 czerwca 2019 r., sygn. akt II FPS 1/19.
Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 7 grudnia 2005 roku sygn. akt I FSK 752/05
Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 16 października 2018 r., sygn. akt I GSK 1203/16.
Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 26 lutego 2019 r., sygn. akt I GSK 3209/18.
Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 28 września 2021 r., sygn. akt II FSK 695/21.
Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 25 maja 2023 r., sygn. akt I FSK 139/2023.
Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach z dnia 6 czerwca 2018 r., sygn. akt I SA/Gl 47/18.
Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach z dnia 16 września 2019 r., sygn. akt III SA/Gl 585/19.
Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 28 sierpnia 2020 r., sygn. akt III SA/Wa 2237/19.
Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 19 listopada 2020 r., sygn. akt III SA/Wa 543/20.
Wyrok Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 31 marca 2021 r., sygn. akt IX Ca 1153/20.

Abstract

Commencement and Termination of the Limitation Period for Tax Liabilities in Bankruptcy Proceedings

Commencement and termination of the limitation period is only outwardly precisely set out in the tax law. It is a particularly complicated task to determine them, if they are dependent on events that are not defined in the Tax Ordinance. From the point of view of the creditor under public law, it is important to determine the date when the limitation period restarts.

As far as legal persons are concerned, the regulations stipulate that it does on the date when the decision to terminate bankruptcy proceedings becomes final. It is problematic to determine the time of restart of the limitation period for tax liabilities of bankrupt natural persons who have benefited from, for example, the possibility of having the bankruptcy court devise a repayment plan.

There is sound reason to acquire a broad understanding of bankruptcy proceedings that such debtors are subjected to, which would not be limited to, for example, Article 49114(8) of the Bankruptcy Law.

Keywords: limitation period, tax liability, bankruptcy

JEL Classification: K34

Otrzymany: 26 września 2025 r.
Zaakceptowany: 10 października 2025 r.
Opublikowany: 30 grudnia 2025 r.

Centrum Analiz i Studiów Podatkowych
Centre for Analyses and Studies of Taxation

· WYDAWCA ·

CENTRUM ANALIZ I STUDIÓW PODATKOWYCH SGH · Warszawa 02-554 · Al. Niepodległości 162
DOMINIK J. GAJEWSKI (redaktor naczelny) · ADAM OLCZYK (sekretarz redakcji)

· KONTAKT ·

analysesandstudies@sgh.waw.pl · analysesandstudies.sgh.waw.pl · casp.sgh.waw.pl